

INFLUENȚA GLOBALIZĂRII LA FORMAREA ELITEI

LUCA SERGIU

Institutul de Istorie al AȘM

„Omul sfințește locul, și oamenii sunt cei care pot să identifice și să decidă ce să facă cu acest om care este în stare să sfințească locul.

Anterior conceptul de „elită” era sinonim cu „aristocrația”, care are niște calități superioare înnăscute – „sânge albastru”, „viță nobilă”, „os domnesc” etc. Nobilimea în afară de „calitățile nobile” și „gustul rafinat” aveau un privilegiu care în cel mai clar mod îi separa de popor: erau „lipsiți” de dreptul de a munci. Munca era considerată cel mai înjositor mod de viață. Actualmente și nobilimea are afaceri. În Spania prințesa „Infanta” este acuzată de înșelăciune – a sustras banii din buget prin intermediul firmei proprii de oferire a serviciilor. Munca în calitate de proprietar de firme nu este echivalentă cu munca la propriu. Din acest motiv, sursele de venit asigurate de afaceri ori funcții nu este înjositoare ca și munca fizică ori salarială. Anterior nobilimea era scutită de impozite. Actualmente această

scutire elita este nevoită să o realizeze pe ascuns prin intermediul zonelor de „paradis fiscal”.

Omul, pentru a-și satisface necesitățile și rezolva problemele sale, are nevoie de ajutorul semenilor săi. Numai divizarea muncii, face posibilă ridicarea calității produselor și a productivității muncii. Aristotel a demonstrat că reușita oamenilor este dependentă de acceptarea unei stări de fapt: „cine poate, grație inteligenței sale, să prevadă, acela este stăpânitor și domn firesc, iar cel ce poate săvârși cu puterea corpului cele prevăzute este din fire menit a fi stăpânitor și a sluji celui alt; așa că și stăpânul și sclavul au același interes”.

Cicero analizând problema „omului de Stat” ajunge la concluzia că dacă conducătorul ajunge să procedeze nedrept atunci, acel stat se va prăbuși. Elitele sunt acele care inițiază o nouă ordine socială și un nou model de guvernare. Societățile se diferă prin modurile de stratificare socială: rigidă ori flexibilă. În societățile unde clasificarea socială este flexibilă și permite trecerea unui individ de la o apartenență socială la alta, societatea devine mai viabilă și mai eficientă spre o schimbare calitativ superior. Societățile cu sistemul de clasificare socială rigid, unde nu este posibilă trecerea de la o clasă la alta, nu are loc progresul calitativ, și aceste societăți până la urmă ajung să dispară. Pentru a-și realiza absolut aspirațiile sale, individul are tendința de a îi include în cooperarea sa cu forța, ori prin convingere pe alții. În urma luptei pentru treapta superioară are loc această stratificare socială. Cei de pe treapta superioară pot fi numiți elită dacă ei au fost aleși, ori dacă în urma luptei de ascensiune au ajuns să domine acei indivizi, care dețin cele mai multe și mai bune calități necesare pentru a asigura o mai bună guvernare. Buna guvernare poate fi realizată în cazul când toți indivizii din cadrul unui grup anumit și a întregii societăți sunt pe deplin raționali. Raționalitatea le permite să facă diferența dintre câștig și pierdere. Un individ rațional, va ceda în favoarea celui cu mai multe demnități, deoarece va avea de câștigat de pe urma unei mai bune guvernări. Pentru evidențierea elitei este utilizat criteriul meritocrației. Astfel în rândurile elitei se vor regăsi doar indivizi nu cu „drept înăscut”, ori datorită circumstanțelor de genul „locul sfânt nu este niciodată gol”, dar cei cu merite, erudiți, educați, morali și cu potențial creativ.

Globalizarea fiind „o categorie filosofică de înțelegere a lumii înconjurătoare” conține în sine noțiunile de integritate, unitate, interdependență, intercomplementaritate, continuitate etc. Un criteriu important de identitate a fenomenului de globalizare este societatea informațională. Prin „societate globală informațională” se subînțelege societatea de tip nou bazată pe dezvoltarea explozivă și convergența

tehnologiilor informaționale și telecomunicații. Este o societate bazată pe cunoaștere în care cunoștințele sunt condițiile necesare pentru bunăstarea fiecărui cetățean în parte și a întregii societăți, datorită accesului nelimitat la informații și posibilitatea de a lucra cu ele. În societatea globală fără limite în timp și spațiu, prin susținerea științei și prelucrarea științifică a informației acumulate, deciziile au o bază analitică mai solidă și o strategie de lungă durată. Aceste condiții sunt foarte favorabile pentru ridicarea nivelului de viață în toate aspectele sale. Această societate pe deoparte facilitează interpătrunderea reciprocă a culturilor, iar pe de altă parte, deschide fiecărei societăți și individ niște posibilități noi de autorealizare.

În condițiile actuale datorită efectului de globalizare cerințele față de calitățile elitei și a modului de selecție a elitei și a stratificării sociale poartă un caracter mai flexibil și mai deschis. Platon indică asupra necesității circulației elitei pentru a asigura atât o mai bună guvernare, cât și pentru a valorifica la maximum eficiența a potențialului uman disponibil – „descendenții străjerilor, dacă nu sunt suficient de buni, trebuie trecuți în alte categorii sociale, iar cei cu îndemânări deosebite să fie trecuți în rândul străjerilor. Fiecare dintre cetățeni este necesar să fie pus în funcție și ocupația cea mai potrivită conform calităților și aptitudinilor sale mai bune, astfel fiecare s-ar manifesta ca un tot întreg și nu mulțime: la fel și statul în totalitate va deveni un tot întreg și nu o mulțime.” Desigur, o astfel de circulație a elitelor, în mod firesc duce la un progres social și totodată exclud diferite tensiuni sociale. În același timp, procesul de stratificare socială devine organizat pașnic și armonios. Astfel o cerință de bază înaintată de societate către concurenți este procesul transparent de selectare a cadrului elitar. Această transparență de selectare a cadrului elitar se realizează prin procesul de democratizare a societăților, astfel alegerile au devenit obligatorii chiar și pentru regimurile autoritare. Actualmente o parte din elita politică sunt reprezentanți a acelor etnii și grupuri sociale care acum cincizeci de ani în condițiile segregării și a apartheidului nu aveau nici o speranță spre o posibilitate de restratificare socială. Ca exemplu ne servește Nelson Mandela, Leho Valensa, Barac Obama și primarul Londrei, laburistul Sadiq Khan.

O altă cerință de bază către concurenții spre treapta elitară sunt studiile. În societatea actuală educația este folosită ca pârgie în dobândirea drepturilor și pozițiilor sociale dorite sau în conservarea celor deja deținute. Educația facilitează mobilitatea socială, spre ocuparea de către cei capabili a unor poziții mai înalte în societate.

O bună guvernare poate fi realizată doar în baza unor cunoștințe calitative. Pentru a oferi acces la cunoștințe și posibilitatea de a căpăta

studii superioare, în multe țări a fost introdus învățământul la distanță. Accesul la învățământul la distanță a devenit posibil datorită tehnologiilor noi de comunicare. Aceste universități, oferă șansa de a câștiga cunoștințe calitative și categoriilor sărace ale populației din diferite țări. Liberalizarea accesului la studii devine o premisă pentru o nouă stratificare socială.